

Ämnesprov, läsår 2015/2016

Religionskunskap

Delprov A

Årskurs

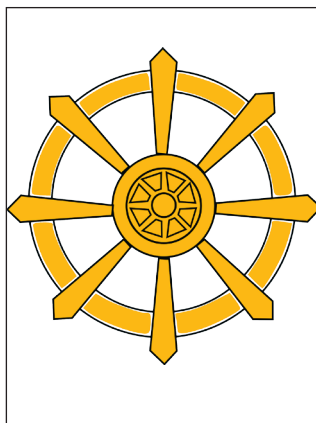
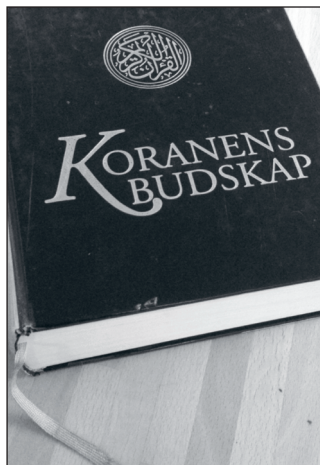
9

Elevens namn och klass/grupp

1

Ringa in de två bilder som har en tydlig koppling till buddhism.

2

Läs igenom nedanstående matris och studera hur Josef, Selma, Diana, Adam, Isa och Sara har kryssat efter påståendena.

På nästa sida ska du svara på frågan vilka religioner/livsåskådningar som bäst passar in på de olika personerna genom att studera hur kryssen placerats nedan.

Välj mellan följande religioner/livsåskådningar: *judendom, kristendom, islam, hinduism, buddhism och sekulär (inte religiös) humanism.*

	Josef	Selma	Diana	Adam	Isa	Sara
Jag tror bara på en gud.	X			X		X
Jag tror inte att det finns någon gud som kan påverka mitt liv.			X		X	
Min religion kan både vara en monoteistisk och en polyteistisk religion.		X				
För mig är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna viktigare än religiösa texter.					X	
Min gud kan uppenbara sig som den heliga anden.	X					
Jag säger oftast Herre för att undvika att uttala Guds namn.				X		
Jag tror enbart på förnuftet och människans fria vilja.					X	
Jag tror på reinkarnation.		X	X			
I min religion är den heliga texten Guds egna ord och bör därför inte översättas.						X
Gud/gudar kan ta mänsklig form i min religion.	X	X				

Vilka olika religioner/livsåskådningar passar bäst in på Josef, Selma, Diana, Adam, Isa och Sara?

Skriv **en** av följande världsreligioner/livsåskådningar; judendom, kristendom, islam, hinduism, buddhism eller sekulär (inte religiös) humanism i rutan efter varje persons namn.

TÄNK PÅ

- Välj endast **en** religion/livsåskådning för varje person.

Namn	Världsreligion/livsåskådning
Josef	
Selma	
Diana	
Adam	
Isa	
Sara	

Läs nedanstående text och gör därefter uppgiften på nästa sida.

I skolan har Ella fått i uppgift att göra ett arbete som beskriver en frikyrka i Sverige. Arbetet ska innehålla en beskrivning av läran, hur rörelsen växte fram och hur det är att leva som medlem i en frikyrkoförsamling idag.

Ella vet att när hennes mormor växte upp på 1940-talet tillhörde hennes familj en laestadiansk församling utanför Kiruna i norra Sverige. Ella bestämmer sig för att intervjua sin mormor inför arbetet.

Mormor berättar att det var mycket strängt. Hon var tvungen att bära en svart sjal när hon gick i kyrkan och hon fick inte dansa eller lyssna på modern musik. Ellas mormor lämnade frikyrkan när hon var 24 och flyttade då till Falun.

Förutom det som mormor har berättat, har Ella ingen aning om vad det innebär att vara laestadian.

3

Deluppgift a och b vägs samman i bedömningen.

a) Ella vill inte bara använda mormor som källa när hon ska göra sitt arbete om en frikyrka. Välj de **två** källor nedan som du tycker är mest användbara. Motivera varför du väljer dessa källor. Förtydliga dina motiveringar med exempel och förklaringar.

Källa 1

Ett **elevarbete** om laestadianerna som finns på internet.

Källa 2

Laestadianerna i Luleås **hemsida**.

Källa 3

En **blogg** där en 21-årig flicka berättar om sitt liv som laestadian.

Källa 4

NE-Nationalencyklopedin
Ett uppslagsverk som finns både i bokform och på internet.

Källa 5

En **debattartikel** i en **lokaltidning** där författaren är mycket kritisk till laestadianer och menar att de tolkar det kristna budskapet fel.

Jag har **valt** källa _____ därför att...

Jag har **valt** källa _____ därför att...

b) Motivera varför **två** av de övriga källorna **INTE** passar lika bra att använda.

Jag har **valt bort** källa _____ därför att...

Jag har **valt bort** källa _____ därför att...

4

Läs påståendena a - i. Markera endast med **ett** kryss vilken av rutorna som varje påstående stämmer in på. Fler än ett kryss per rad gör svaret ogiltigt.

Påstående	Stämmer med både judendom och kristendom	Stämmer endast med judendom	Stämmer endast med kristendom	Stämmer inte med någon av de två religionerna
a) Enligt traditionen inom denna religion anses ko och kyckling vara tillåten mat, det vill säga kosher.				
b) Enligt traditionen inom denna religion brukar pojkarna omskäras.				
c) Enligt traditionen inom denna religion mottog Mose tio budord av Gud på Sinai berg.				
d) Enligt traditionen är intresset inte så stort för spekulation* kring vad som händer efter döden.				
e) Inom en huvudinriktning måste prästerna leva i celibat.				
f) Jesus är en viktig person.				
g) Enligt traditionen är ett mål för människan att upphäva livstörsten (begäret).				
h) Människor firar påsk till minne av Jesu lidande, död och uppståndelse.				
i) Människor tror endast på en gud.				

*Spekulation: I detta fall; tankar, funderingar.

I maj 2013 lämnade Edward Snowden sin flickvän, sin familj och sitt hem på Hawaii och åkte till Hongkong. Han hade tagit med sig 200 000 hemligstämplade dokument från sin arbetsplats NSA (USA:s säkerhetsmyndighet). Dokumenten visade att USA hade spionerat på både privatpersoner, kända personer och politiker över hela världen. Han lämnade dokumenten till en journalist för att alla skulle få veta vad USA hade gjort.

Snowden har inte haft några ekonomiska fördelar av avslöjandet. Han lever nu i landsflykt i Ryssland och riskerar ett mycket strängt straff om han återvänder till USA, kanske dödsstraff. En del ser honom som landsförrädare medan andra ser honom som en sanningssägare och hjälte.

5

Argumentera för att det kan vara både **ansvarsfullt** och **oansvarigt** av Snowden, att lämna ut den topphemliga informationen.

Förtydliga dina argument med exempel, förklaringar eller konsekvenser.

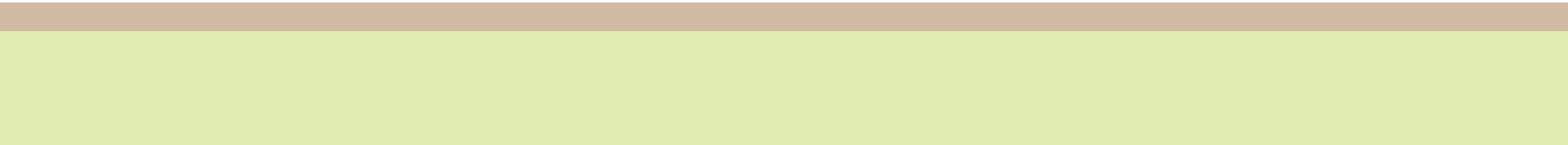
Om du vill kan du starta med någon av nedanstående meningar:

- Det Snowden gjorde var **ansvarsfullt** för att...
- Det Snowden gjorde var **oansvarigt** för att...

TÄNK PÅ

- Utgå från begreppen ansvarsfullt och oansvarigt i din text.
- Det räcker med att ange **ett** argument för att Snowdens handling är ansvarsfull och **ett** argument för att den är oansvarig.
- Problematisera t.ex. genom att visa på svårigheter i att ta ställning i frågan.

6

a) Från vilka världsreligioner är nedanstående texter hämtade?

b) Vilken religiös handling eller grundtanke är kopplad till varje text?

Välj bland förslagen i den gröna rutan nedan.

pesach, sabbat, reinkarnation, kosher,
vallfärden, nattvarden, dopet, Ramadan

TÄNK PÅ

• Läs som en detektiv! Leta efter ledtrådar i texterna. Du behöver inte förstå alla ord.

	Textutdrag	Världsreligion	Handling/grundtanke
Ex.	"...och ni får äta och dricka till dess den vita strimman av gryningsljuset kan urskiljas mot nattens mörker. Återuppta då /.../ och håll den tills natten faller på. Men undvik beröring med dem då ni drar er tillbaka till moskén för meditation."	<i>islam</i>	<i>Ramadan</i>
a)	"Sedan tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: "Detta är min kropp som blir offrad för er. Gör detta till minne av mig". Efter måltiden tog han på samma sätt bägaren och sade: "Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod, som blir utgjutet för er"..."		
b)	"Och [minns att] vi gjorde Helgedomen till en samlingsplats för människorna och en fristad [för förföljda]. Välj därför platsen där Abraham [en gång] stod för er bön. Och vi gav Abraham och Ismael uppdraget att rena Helgedomen för dem som skall vandra runt den, ..."		
c)	"Du skall inte äta något avskyvärt /.../: kamelen, haren och klippgrävlingen, ty de idisslar men har inga klövar, det skall vara orent för er, samt svinet, ty det har visserligen helt kluvna klövar men idisslar inte, det skall vara orent för er." "Du skall inte koka en killing i moderns mjölk."		
d)	"Somliga återföds som människor; de som gör ont kommer till helvetet; de goda kommer till himlen; de som är fria från störningar uppnår Nirvana."		

Läs Jonas Gardells tweet nedan och gör därefter uppgiften.

7

Enligt Jonas Gardell lever och tror inte alla anhängare* inom en och samma religion likadant.

Argumentera för att Gardells påstående stämmer genom att använda **tre** exempel fördelade på minst **två** religioner. Fördjupa dina exempel.

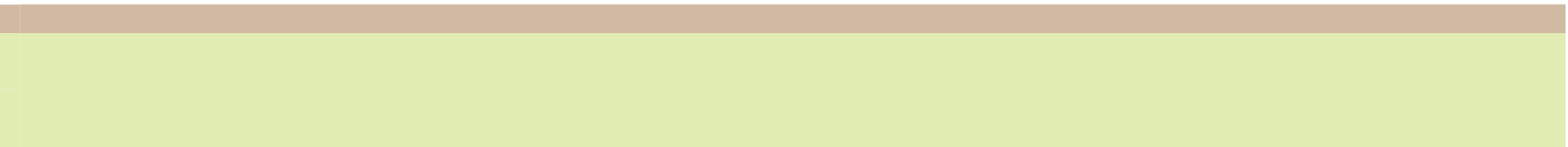
Använd gärna några av orden i rutan nedan i din argumentation.

regler, tolkning, inriktning, generation

TÄNK PÅ
• Om du inte kan skriva om två religioner är det bättre att skriva om en än ingen alls.

*Anhängare: Person som tillhör en viss religion.

Läs igenom texten nedan innan du gör uppgifterna på nästa sida.

Rosa Parks var en afroamerikansk* kvinna som tröttnade på att bli diskriminerad**. På 1950-talet levde hon i södra USA och tog varje dag bussen till och från sitt arbete. De vita som åkte på bussen hade enligt lag förtur till sittplatserna.

En dag var bussen fullsatt och en vit man bad Rosa Parks att resa sig och lämna sittplatsen till honom. Hon vägrade att flytta på sig, vilket medförde att polisen kom och grep henne. Gripandet resulterade i omfattande protester. Drygt ett år senare beslutade USA:s högsta domstol att det var fel att behandla människor olika på bussarna.

* Afroamerikan: Det ord som många svarta invånare i Nordamerika numera föredrar (i stället för "svart").

** Diskriminerad: Behandlad sämre exempelvis beroende på hudfärg.

8

Argumentera med hjälp av två **etiska modeller** om Rosa Parks gjorde **rätt** och/eller **fel** när hon vägrade att resa på sig under bussresan. Förtydliga varje argument med **två** exempel, förklaringar eller konsekvenser.

Pliktetik - kan även kallas regeletik.

Konsekvensetik - kan även kallas effekt- eller resultatetik.

Sinnelagsetik - kan även kallas avsiktsetik.

TÄNK PÅ

- Du behöver inte ha med fakta om religioner i ditt svar.
- Problematisera genom att visa hur en och samma etiska modell kan användas för att argumentera **både** för att Rosa Parks gjorde rätt **och** för att hon gjorde fel med sin handling.

Om du vill kan du inleda din text med någon av nedanstående meningar:

- Om det är rätt eller fel att bryta mot lagen som Rosa Parks gjorde kan man diskutera. En pliktetiker skulle antagligen säga att...
- En konsekvensetiker menar troligen att...
- Jag tror att en sinnelagsetiker förmodligen skulle...

9

Nedan ser du två meningar som handlar om källor. Avsluta meningarna genom att fylla i de tomma raderna.

a) Det är oftast en nackdel att bara använda en källa i ett skolarbete för att...

b) Du kan hitta helt olika information om en religiös konflikt i olika källor för att...

Läs igenom nedanstående pratbubblor och gör sedan uppgifterna på nästa sida.

Eleverna i 9B sitter i matsalen efter en lektion i religionskunskap där de har pratat om börens betydelse. Diskussionen fortsätter under lunchen.

Rickard

Jag har aldrig förstått det där med bön. Jag tror ju inte på att det finns någon gud.

Kim

Jag ber inte trots att jag nog får anses vara religiös. Inom min religion finns ingen gud, även om en del ber till vår grundare som om han vore en gud.

Mona

Jag ber flera gånger varje dag. Jag försöker be på bestämda tider. Då är jag alltid vänd mot vår heliga stad.

Sara

Jag ber oftast varje dag. Ibland flera gånger. Vi har ett litet altare hemma med rökelse och bilder på olika gudar.

Alexander

Jag ber ibland för att visa tacksamhet eller för att få förlåtelse. Min mamma ber Gud välsigna maten och efteråt tackar hon för den. Vi knäpper våra händer när vi ber.

10

a) Vilka olika religioner/livsåskådningar är det troligast att Rickard, Kim, Mona, Sara och Alexander tillhör? Markera ditt val genom att sätta **ett** kryss i rätt ruta. En religion blir över.

Namn	Kristendom	Islam	Judendom	Hinduism	Buddhism	Ateism
Rickard						
Kim						
Mona						
Sara						
Alexander						

b) Varför är västra muren/klagomuren i Jerusalem en viktig böneplats inom judendomen? Kryssa endast i **ett** alternativ.

- Det var där Abraham fick sin son Ismael.
- Det var där Mose tog emot tio Guds bud av Gud.
- Det var där Jesus döptes.
- Det var där det gamla templet låg, judendomens heligaste byggnad.
- Det var där jungfru Maria mötte Guds ängel.
- Det var där Abraham var beredd att offra sin son Isak till Gud.

c) Varför ber man vänd mot Mecka inom islam?

Kryssa endast i **ett** alternativ.

- För att Abraham föddes där.
- För att Muhammed dog och begravdes där.
- För att Abraham mötte Muhammed där för första gången.
- För att Muhammed tvingades fly dit.
- För att Abraham byggde/återuppbyggde Kaba där.
- För att Muhammed gifte sig där.

™ & © 2015 Lions Gate Entertainment Inc. All rights reserved.

Många filmer och böcker skildrar människors frihet. Ett exempel är Hungerspelen som handlar om en tävling på liv och död. Tävligen är skapad av de styrande i staten Panem. Deltagarna har ingen möjlighet att välja om de vill vara med eller inte. Katniss, som är huvudpersonen och hjälten i filmen, vägrar dock låta sig styras. Hon vill själv bestämma hur hennes liv ska bli. Men hur är det i verkligheten? Har människor frihet att själva bestämma över sina liv?

11

Argumentera för och emot följande påstående om frihet:

Människor har frihet att själva bestämma hur deras liv ska se ut.

Förtydliga dina argument med exempel, förklaringar eller konsekvenser.

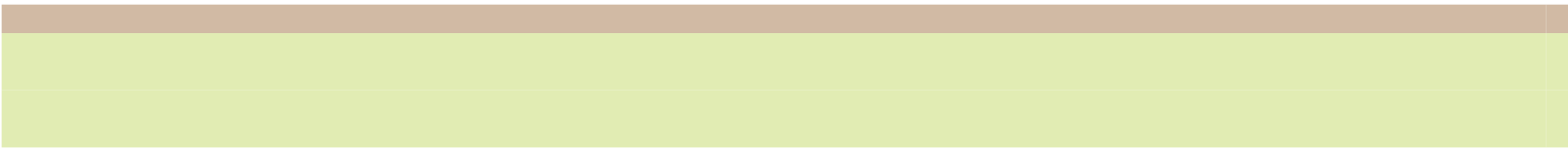
Om du vill kan du använda nedanstående startmeningar:

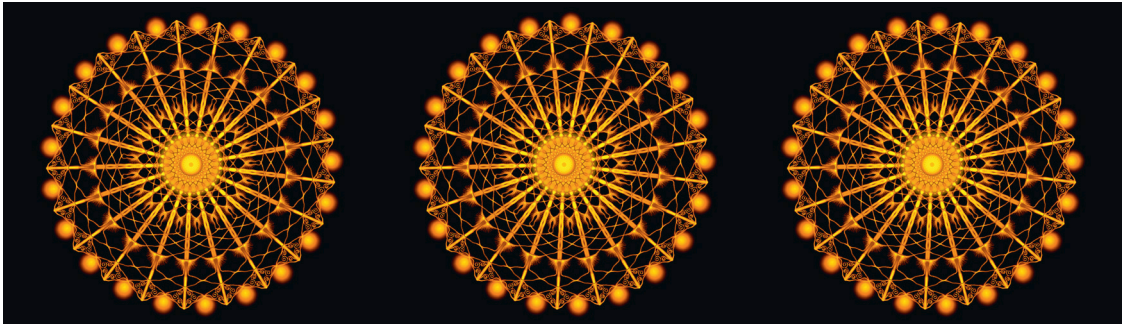
- Människor har **frihet** att själva bestämma hur deras liv ska se ut därför att...
- Människor har **inte frihet** att själva bestämma hur deras liv ska se ut därför att...

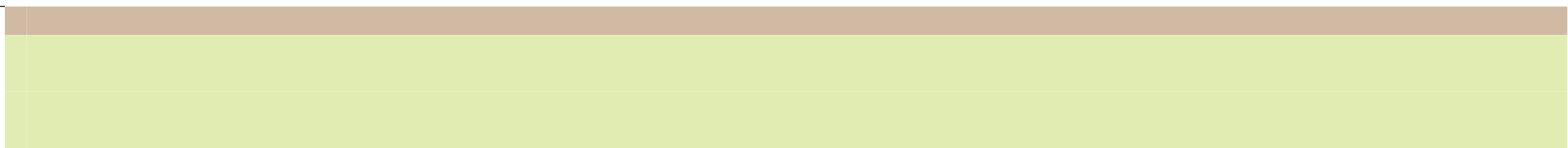
TÄNK PÅ

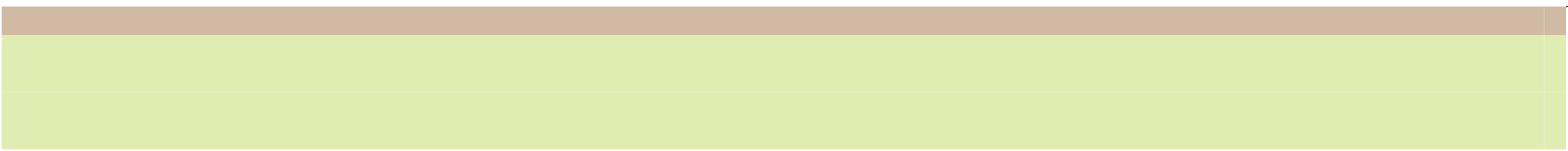
- Ange ett argument för **och** ett emot.
- Problematisera genom att använda olika perspektiv, t.ex. rik/fattig, ung/gammal eller pojke/flicka.

Bildförteckning

Sida 3	ö.v.	K-E Karlsson
Sida 3	ö.m.	Anek Suwannaphoom. Skulptur av Ganesh. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 3	ö.h.	Eric Reis. Sten Cross. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 3	m.v.	Richard Semik. synagogue, Trebic, Czech Republic. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 3	m.m.	chikiyo. dahma wheel 3. Openclipart.org
Sida 3	m.h.	Snorre Jøllanger. A smile of peace. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 3	n.v.	By Self made (Own work). CC-BY-SA-3.0 via Wikimedia Commons.
Sida 3	n.m.	s2dent. Bildbyrå: Pixabay. Creative Commons CC0
Sida 3	n.h.	feature. Torah. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 6		Elena Elisseeva. Dotter hugging mormor. Bildbyrå: Mostphotos.
Sida 7		openclipart.org
Sida 10		unsplash. Bildbyrå: Pixabay. Creative Commons CC0
Sida 12		JarkkoManty. Bildbyrå: Pixabay. Creative Commons CC0
Sida 13		openclipart.org
Sida 16	ö.v.	”Rosaparks” by Unknown. Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons.
Sida 16	n.	”Rosa Parks Bus”. Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons.
Sida 22		™ & © 2015 Lions Gate Entertainment Inc. All rights reserved.
Sida 24		Agnes123. Bildbyrå: Pixabay. Creative Commons CC0

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession